

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยพระดัตที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตร
ช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือ
ตอนบน โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของการใช้หลักสูตร ช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาใน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน

2. เพื่อศึกษาปัจจัยระดับห้องเรียนและระดับโรงเรียน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้
หลักสูตร ช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ภาคเหนือตอนบน

3. เพื่อสร้างโมเดลพระดัตของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตร
ช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือ
ตอนบน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 2 จำนวน
346 คน ครูชั้น ป.6 จำนวน 346 คน และนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้น ป.6 จำนวน 1,730 คน
จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน
ประกอบด้วย จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ พะเยา ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน
ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1

แบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย แบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคมของผู้บริหาร
แบบสอบถามภาวะผู้นำของผู้บริหาร แบบสอบถามบรรยากาศโรงเรียน และแบบสอบถาม
ทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก ฉบับที่ 2 แบบสอบถามครู ประกอบด้วย แบบสอบถาม
ลักษณะทางชีวสังคมของครู แบบสอบถามคุณภาพการสอนของครู แบบสอบถามการสนับสนุน
ทางสังคมของครู แบบสอบถามขวัญและกำลังใจในการทำงานของครู แบบสอบถามความพึง
พอใจของครู และแบบสอบถามทักษะของนักเรียน ฉบับที่ 3 แบบสอบถามนักเรียน
ประกอบด้วย แบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคมของนักเรียน แบบสอบถามเวลาในการเรียนรู้
ของนักเรียน และแบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยทุกระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน ในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยตามที่กำหนดไว้ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน โดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน ได้แก่ ปัจจัยระดับห้องเรียน และปัจจัยระดับโรงเรียน โดยสรุปผลได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยระดับห้องเรียน พบว่า ปัจจัยระดับห้องเรียน ได้แก่ อายุของครู วุฒิการศึกษาของครู รายได้ของผู้ปกครองนักเรียน ประสิทธิภาพการสอนของครู คุณภาพการสอนของครู การสนับสนุนทางสังคมของครู ขวัญและกำลังใจในการทำงานของครู เวลาในการเรียนรู้ของนักเรียน และแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน มีอิทธิพลต่อค่าเฉลี่ยของประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ($t = 335.559$) และพบว่ารายได้ของผู้ปกครองนักเรียน ประสิทธิภาพการสอนของครู คุณภาพการสอนของครู การสนับสนุนทางสังคมของครู ขวัญและกำลังใจในการทำงานของครู เวลาในการเรียนรู้ของนักเรียน และแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01

2.2 ปัจจัยระดับโรงเรียน พบว่า ปัจจัยระดับโรงเรียน ได้แก่ อายุของผู้บริหาร วุฒิการศึกษาของผู้บริหาร ประสิทธิภาพในตำแหน่งผู้บริหาร ภาวะผู้นำของผู้บริหาร บรรยากาศโรงเรียน และทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก มีอิทธิพลต่อค่าเฉลี่ยของประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ($t = 334.288$) ทั้งนี้พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารมีอิทธิพลเชิงลบต่อค่าเฉลี่ยของประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน ($t = -1.811$) ส่วนบรรยากาศโรงเรียนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อค่าเฉลี่ยของประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน

($t = 1.893$)

3. อิทธิพลของปัจจัยระดับโรงเรียน ที่มีอิทธิพลต่อค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัยระดับห้องเรียน พบว่า

3.1 ปัจจัยระดับโรงเรียน มีอิทธิพลต่อสัมประสิทธิ์การถดถอยของขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ($t = 12.114$) โดยพบว่าบรรยากาศโรงเรียนมีอิทธิพลทางลบต่อสัมประสิทธิ์การถดถอยของขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ($t = -2.81$) ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ของปัจจัยระดับโรงเรียนไม่มีอิทธิพลต่อสัมประสิทธิ์การถดถอยของขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูที่ระดับนัยสำคัญ .05 และพบว่าค่าเฉลี่ยของสัมประสิทธิ์การถดถอยของขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูที่มีต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน ไม่มีความผันแปรระหว่างโรงเรียนที่ระดับนัยสำคัญ .05 ($\chi^2 = 329.91163$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยระดับโรงเรียนอธิบายสัมประสิทธิ์ของการถดถอยของขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูได้น้อยมาก

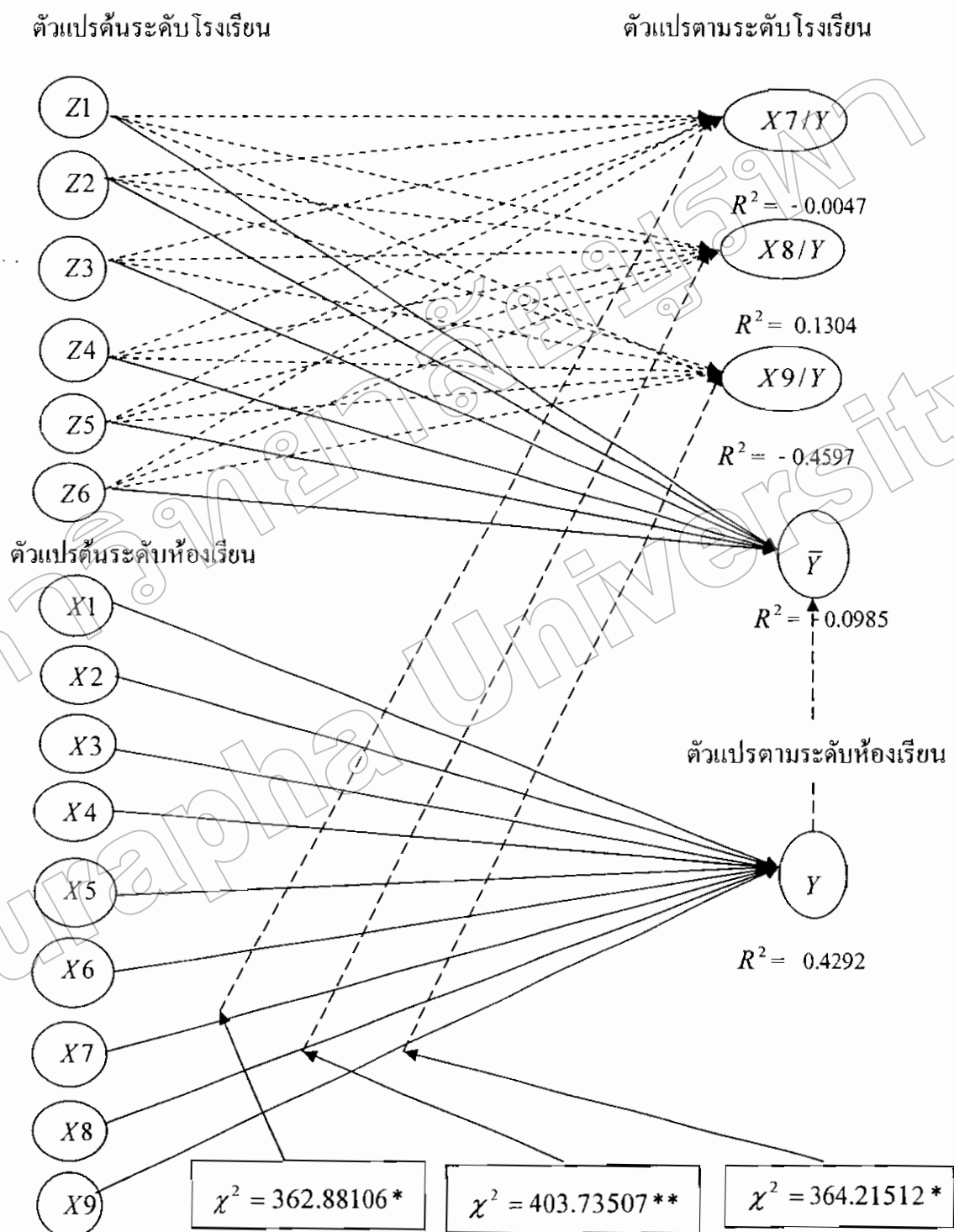
3.2 ปัจจัยระดับโรงเรียนมีอิทธิพลต่อสัมประสิทธิ์การถดถอยของเวลาในการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ($t = 10.281$) โดยพบว่าปัจจัยระดับโรงเรียนทุกปัจจัยไม่มีอิทธิพลต่อสัมประสิทธิ์การถดถอยของเวลาในการเรียนรู้ของนักเรียนที่ระดับนัยสำคัญ .05 และพบว่าค่าเฉลี่ยของสัมประสิทธิ์การถดถอยของเวลาในการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน มีความผันแปรระหว่างโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ($\chi^2 = 356.3719$)

3.3 ปัจจัยระดับโรงเรียน มีอิทธิพลต่อสัมประสิทธิ์การถดถอยของแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ($t = 13.334$) โดยพบว่าปัจจัยระดับโรงเรียนทุกปัจจัยไม่มีอิทธิพลต่อสัมประสิทธิ์การถดถอยของแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนและพบว่าค่าเฉลี่ยของสัมประสิทธิ์การถดถอยของแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนที่มีผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน มีความผันแปรระหว่างโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ($\chi^2 = 371.11658$)

4. จากอิทธิพลของตัวแปรต้นระดับห้องเรียน และตัวแปรต้นระดับโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน ดังกล่าว สามารถสร้างโมเดลพหุระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน ได้ดังนี้

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาพที่ 11 โมเดลพหุระดับตัวแปรต้นที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยไปจะชี้ให้เห็นระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความสอดคล้องของผลการวิจัยกับกรอบความคิดในการวิจัยและสมมติฐาน

ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับกรอบความคิดในการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย กล่าวคือ มีตัวแปรต้นทั้งระดับห้องเรียนและระดับโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน โดยพบว่าตัวแปรต้นระดับห้องเรียน 3 ตัวแปร คือ ขวัญและกำลังใจในการทำงานของครู เวลาในการเรียนรู้ของนักเรียน และแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน และพบว่าตัวแปรระดับโรงเรียน 2 ตัวแปรคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และบรรยากาศโรงเรียนมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน ทั้งนี้โดยพบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารมีอิทธิพลเชิงลบต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน

2. ระดับประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก และเมื่อพิจารณาประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน รายตัวแปรพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง นักเรียนมีทักษะตามมาตรฐานการศึกษาค่อนข้างมาก และครูมีความพึงพอใจต่อผลสำเร็จจากการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน อยู่ในระดับค่อนข้างมาก จึงสรุปได้ว่า ประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก จากผลการวิจัยอธิบายได้ว่า ประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน มีประสิทธิผลค่อนข้างมากนั้นอาจเนื่องมาจากในกระบวนการบริหารหลักสูตรนั้น การใช้หลักสูตรนับเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการบ่งชี้ถึงความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของหลักสูตร ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องสำคัญโดยตรงกับการใช้หลักสูตร ดังนั้นการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน จะมีประสิทธิผลเพียงใดนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนมีทักษะในการใช้หลักสูตร ซึ่งหลังจากที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2544 แล้ว และด้วยความตระหนักในความสำคัญของผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการจัดอบรม พัฒนา ตลอดจนประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน รวมทั้งมีการทดลองนำหลักสูตรไปใช้และมีการติดตามประเมินผลและการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา และนำผลการศึกษามาพัฒนาการดำเนินการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาอย่างจริงจัง จึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรค่อนข้างมาก อีกทั้งยังอาจมีปัจจัยอื่นที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรอย่างสำคัญ อย่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เช่น บรรยากาศโรงเรียน และทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับห้องเรียน เช่น คุณภาพการสอนของครู การสนับสนุนทางสังคมของครู ขวัญและกำลังใจในการทำงานของครู เวลาในการเรียนรู้ของนักเรียน และแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน อันถือเป็นปัจจัยป้อนเข้าที่จะนำมาสู่ผลผลิตที่บ่งบอกถึงประสิทธิผลการใช้หลักสูตร ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทักษะของนักเรียน และความพึงพอใจของครู ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ กลาธอร์ม (Glatthorn, 1994. p.183) แพรทท์ (Pratt, 1994, p. 326) คิง (King, 1992, p. 269) เล็มเล็ค เอ็มส์ และคณะ (Lemlech1994, Ames & Other, 1995, p. 159) และอุทัย บุญประเสริฐ (2540, หน้า 21) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการนำหลักสูตรไปใช้ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านผู้สอน ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชา และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการสำรวจของกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 หน้า 32) ที่ได้สำรวจความคิดเห็นของครูต่อการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไปใช้ ที่พบว่า ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ขึ้นไปมีความเห็นว่าการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไปใช้ให้ได้ผลนั้นควรมีการพัฒนาใน 4 ด้านหลักคือ 1) การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ 2) ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการศึกษาให้เข้มแข็ง 3) ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 4) ปรับปรุงระบบการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ พร้อมทั้งเสนอกลยุทธ์การพัฒนาในแต่ละด้านไว้ด้วย นอกจากนี้ควรมีผู้ให้คำแนะนำปรึกษาในระหว่างดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้ และควรมีการทดลองใช้หลักสูตรจริงอย่างน้อย 1 ปี อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการที่รวบรวมโดยฮอยและมิสเกล (Hoy & Miskel, 1991, p. 373) แนวคิดของมอท (Mott, 1972 cited in

Hoy & Miskel, 1991, p. 398) ที่กล่าวว่าประสิทธิผลของโรงเรียนพิจารณาได้จากความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง แนวคิดของกิบสัน ไอแวนชีวิช และดอนเนลลี (Gibson, I Vancevic & Donnily, 1979, p. 27) ที่กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินประสิทธิผลองค์กรโดยใช้ความสามารถในการผลิต ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ ความสามารถในการปรับตัว การพัฒนาและการอยู่รอดเป็นตัวบ่งชี้ และสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การประเมินมาตรฐานด้านผลผลิตการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรมวิชาการ (2540, หน้า 4) ในมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐาน มีความสามารถและทักษะเชิงกระบวนการในการดำรงชีวิต โดยตัวบ่งชี้ระดับประถมศึกษาประกอบด้วย ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการคิดคำนวณ และใช้ภาษาในการสื่อสาร มีความเข้าใจธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและความสามารถใช้เทคโนโลยีขั้นพื้นฐาน สามารถนำทักษะเชิงกระบวนการไปใช้ในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง และในเกณฑ์การประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนในเชิงระบบของ ฮอยและมิสเกล (Hoy & Miskel, 2001, p. 20) ที่มีการประเมินทั้งปัจจัยป้อนเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และปัจจัยป้อนออกหรือผลผลิต (Output) โดยในส่วนของปัจจัยป้อนออกถือเป็นผลผลิต และผลผลิตที่สำคัญได้แก่ความสำเร็จของงาน ความพึงพอใจในงาน และการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งฮอยและมิสเกล (Hoy & Miskel, 1991, p. 298) ใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นตัวชี้วัดการเรียนรู้ของนักเรียน

3. ปัจจัยระดับห้องเรียน และปัจจัยระดับ โรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน

3.1 ปัจจัยระดับห้องเรียน

ตัวแปรของปัจจัยระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตร ช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน ได้แก่ ขวัญและกำลังใจในการทำงานของครู เวลาในการเรียนรู้ของนักเรียน และแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1.1 ขวัญและกำลังใจในการทำงานของครู เป็นตัวแปรต้นระดับห้องเรียนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน แสดงให้เห็นว่าหากครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงานดี จะส่งผลทำให้มีประสิทธิผลในการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบนมาก ดังที่ สมควร นันตระกูล (2548, หน้า 13) ได้กล่าวไว้ว่า ขวัญและกำลังใจเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้บุคลากรในองค์กรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน คนที่มีความรู้ความสามารถ

ไม่สูงนัก แต่ถ้ามีขวัญและกำลังใจดี การทำงานอาจได้ผลมากกว่าคนที่มีความรู้ความสามารถสูง ดังนั้นจึงอธิบายได้ว่า ขวัญและกำลังใจในการทำงานของครู เป็นลักษณะของครูที่มีสภาพจิตใจดี มีความรู้สึกดี ทำงานอย่างมีความสุข มีความกระตือรือร้นในการทำงาน

พึงพอใจที่จะทำงานด้วยความตั้งใจและเสียสละ ขยันหมั่นเพียร และอดทนเพื่อความสำเร็จของงาน และความสำเร็จของโรงเรียน ขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เป็นพลังผลักดันให้ครูปฏิบัติหน้าที่ในการนำหลักสูตรไปสู่กระบวนการเรียนการสอนด้วยความตั้งใจ กระตือรือร้น และด้วยความสมัครใจ สามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบขวัญของครูของประทีป เล้ารัตนอารีย์ (2524, หน้า 8) ที่พบว่า ความพึงพอใจในการทำงานของครูส่งผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครู นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขวัญในการปฏิบัติงานของครู และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ของแอนเดอร์สัน (Anderson, 1972, p. 371) ที่พบว่า ครูที่มีขวัญในการปฏิบัติงานสูง การสอนของครูก็จะดี ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดี และผลการศึกษาดัชนีประกอบที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู ของเชวง ชื่นประโคน (2528, บทคัดย่อ) ที่พบว่า ขวัญและความพึงพอใจเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดต่อการปฏิบัติงานของครู และพบว่าขวัญมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูอย่างยิ่ง

3.1.2 เวลาในการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นตัวแปรต้นระดับห้องเรียนที่มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน แสดงให้เห็นว่า หากนักเรียนใช้เวลาในการเรียน รวมทั้งประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ และใส่ใจในเนื้อหา ความรู้ และกิจกรรมการเรียนการสอน ย่อมส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูง ส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน ให้สูงตามไปด้วย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ฮอยและมิตเกล (Hoy & Miskel, 2001, อ้างถึงในวิโรจน์ สารรัตนะ, 2548, หน้า 25 - 26) ที่เห็นว่าเวลาในการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และถือว่าเวลาในการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิผลโรงเรียน รวมถึงแนวคิดของ แครโรล (Carroll, 1963, p. 730) ไวลีย์ (Wiley, 1973, อ้างถึงในวิโรจน์ ลิ้มสถุล, 2543, หน้า 31) สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (Boonruangratana, 1978, pp. 17 - 18) และบุญชม ศรีสะอาด (2524, หน้า 23) ที่ถือว่า เวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และ

สอดคล้องกับผลการวิจัยของศิกานต์ เพียรชัยบุญกรณ์ (2539, หน้า 199 - 206) ที่พบว่า เวลาที่ใช้ในการเรียนมีอิทธิพลเชิงสาเหตุทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน และผลการวิจัยของบุญชม ศรีสะอาด (2524, หน้า 77 - 154) ที่พบว่า เวลาที่ใช้ในการเรียนมีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ รวมถึงผลการวิจัยของดีเกนฮาร์ท (Degen Hart, 1990, p. 184 - A) ที่พบว่าเวลาที่ใช้ในการเรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สรุปได้ว่าเวลาในการเรียนรู้ของนักเรียนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน

3.1.3 แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน เป็นตัวแปรต้นระดับห้องเรียนที่มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน แสดงให้เห็นว่า หากนักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนสูง จะส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน ให้สูงตามไปด้วย ซึ่งอธิบายได้ว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของนักเรียนนั้น นอกจากองค์ประกอบด้านความสามารถทางสติปัญญาแล้ว การได้รับการกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกรักอยากเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ซึ่งถือเป็นแรงจูงใจในการเรียนนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนของนักเรียน ที่จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของนันทอลลี (Nannally, 1967, p. 112) และ บลูม (Benjamin S. Bloom, 1982, pp. 10 - 16) ที่ว่าแรงจูงใจเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่สำคัญยิ่งของบุคคลในการเรียนรู้ และมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของการ์ดเนอร์ (Gardner, 1985, p. 159) ที่พบว่าแรงจูงใจมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และบุญชม ศรีสะอาด (2524, หน้า 180 - 182) พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปได้ว่าแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน

3.2 ปัจจัยระดับโรงเรียน

ตัวแปรของปัจจัยระดับโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน ได้แก่

ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และบรรยากาศโรงเรียน ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

3.2.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นตัวแปรต้นระดับโรงเรียนที่มีอิทธิพลในเชิงลบต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหากโรงเรียนใดที่ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำมาก จะส่งผลทำให้ประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรต่ำ ผลการวิจัยนี้อธิบายได้ว่า ยิ่งผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ (Transformational Leader) ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรม 4 ด้าน คือ พฤติกรรมโดยเสน่ห์หา (Charismatic behaviors) สร้างแรงจูงใจด้านการคลี่ (Inspirational motivation) พฤติกรรมกระตุ้นให้เกิดการใช้ปัญญา (Intellectual stimulation) และพฤติกรรมมุ่งความสัมพันธภาพบุคคล (Individualized consideration) มากเพียงใดก็ตาม ก็ยิ่งทำให้ประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน ต่ำลงมากเท่านั้น

ผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของมอริอาดี (Moriaty, 1989, p. 42) กูดฮาร์ท (Goodhart, 1990, p. 2214), วันชัย นพรัตน์ (2540, บทคัดย่อ), และภารดี อนันต์นารี (2545, หน้า 115 – 118) ที่พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อย่างไรก็ตามการที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการศึกษาครั้งนี้เป็นศึกษาปัจจัยใน 2 ระดับ คือ ระดับห้องเรียน และระดับโรงเรียน โดยในแต่ละระดับประกอบไปด้วยตัวแปรหลายตัวแปร แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จะมีความสัมพันธ์กันและส่งผลซึ่งกันและกันด้วย โดยในส่วนของการวิเคราะห์อิทธิพลของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรนั้น มีค่าอิทธิพลน้อยกว่าค่าอิทธิพลของบรรยากาศโรงเรียน และขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตร และเมื่อนำมาศึกษาอิทธิพลร่วมกันข้อมูลจะแสดงให้เห็นค่าอิทธิพลของบรรยากาศโรงเรียน และขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูในระดับมาก แต่ขณะเดียวกันก็ยังทำให้ค่าการถดถอยทางสถิติของภาวะผู้นำลดลงและเป็นไปในทางลบ ซึ่งไม่เป็นไปตามความเป็นจริงที่โดยธรรมชาติภาวะผู้นำจะส่งผลโดยตรงต่อครูในทางบวก

3.2.2 บรรยากาศโรงเรียน เป็นตัวแปรระดับโรงเรียนที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หากโรงเรียนใดมีบรรยากาศดีจะส่งผลให้ประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบนสูง ผลการวิจัยนี้อธิบายได้ว่า โรงเรียนที่มีบรรยากาศดียอมทำให้บุคลากรมีความรู้สึกดีต่อโรงเรียน และรักในการทำงาน มีขวัญและกำลังใจในการทำงานดี ทำให้

การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ทำให้เกิดประสิทธิผลดีต่อการใช้หลักสูตร ในทางตรงกันข้ามหากโรงเรียนใดมีบรรยากาศไม่ดี ก็จะทำให้บุคลากรในโรงเรียนขาดขวัญกำลังใจ เบื่อหน่าย ท้อถอย ไม่อยากทำงาน ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างไม่มีคุณภาพ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน และทำให้ประสิทธิผลการใช้หลักสูตรต่ำ สอดคล้องกับแนวคิดของ เซอร์จิโอแวนนี (Sergiovanni, 1988, p. 56) ฟอกซ์และคณะ (Fox & Other 1973, pp. 33 - 35) และธเนศ ขำเกิด (2532, หน้า 4 – 6) ที่ว่า บรรยากาศโรงเรียนส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในโรงเรียน บรรยากาศที่ดีของโรงเรียนจะทำให้ผลผลิตในการทำงานบรรลุไปสู่จุดหมายที่สำคัญ ได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับวิชาการ การพัฒนาทางสังคมและการปรับปรุงหลักสูตร ทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ซึ่งเป็นที่น่าพอใจ และเป็นสถานที่ที่มีความหมาย ทั้งครูและนักเรียนจะใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนอย่างมีค่า และสอดคล้องกับผลการศึกษาเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของ แอนเดอร์สัน (Anderson, 1967, p. 102) ที่พบว่า โรงเรียนที่มีบรรยากาศเปิดมากเท่าใด จะทำให้ผู้บริหารมีความสามารถมากขึ้นเท่านั้น ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในประสิทธิผลของโรงเรียนและมีความพึงพอใจในการทำงาน

3.2.3 เมื่อกำหนดให้สัมประสิทธิ์การถดถอยของขวัญและกำลังใจในการทำงานของครู สัมประสิทธิ์การถดถอยของเวลาในการเรียนรู้ของนักเรียน และสัมประสิทธิ์การถดถอยของแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน ที่มีต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน เป็นตัวแปรตามทีละตัว และกำหนดให้ตัวแปรต้นระดับโรงเรียนทุกตัวเป็นตัวแปรอิสระพบว่า มีตัวแปรต้นระดับ โรงเรียน 1 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรตามดังกล่าวคือ บรรยากาศโรงเรียน โดยพบว่า บรรยากาศโรงเรียนมีอิทธิพลเชิงลบต่อสัมประสิทธิ์การถดถอยของขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน แสดงให้เห็นว่า หากบรรยากาศโรงเรียนดี จะส่งผลให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงานดี แต่จะส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบนน้อย

ผลการวิจัยดังกล่าวขัดแย้งกับแนวคิดของเซอร์จิโอแวนนี (Sergiovanni, 1988, p. 56), ฟอกซ์ และคณะ (Fox & Other 1973, pp. 7 - 9) และธเนศ ขำเกิด (2532, หน้า 46) ที่เห็นว่า บรรยากาศที่ดีของโรงเรียนส่งผลดีให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีความรู้สึกดี มีความพึงพอใจในการทำงาน ก่อให้เกิดผลดีต่อคุณภาพการปฏิบัติงานและทำให้ผลผลิตในการทำงานบรรลุตามจุดหมายที่สำคัญอันได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับวิชาการ นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าวยัง

ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของแอนเดอร์สัน (Anderson, 1964, p. 102) ที่พบว่ายิ่งโรงเรียนมีบรรยากาศเปิดมากเท่าใด ผู้บริหารก็ยิ่งมีความเชื่อมั่นมากขึ้นเท่านั้น ส่งผลให้ครูเกิดความมั่นใจในตนเองและเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของโรงเรียน

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยครั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า โดยปกติหากบรรยากาศโรงเรียนดีย่อมส่งผลให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงานดี ทำให้ครูมีความสุขและมุ่งมั่นในการทำงาน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูง แสดงให้เห็นว่ามีประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบนมาก แต่การที่ผลการวิจัยพบว่าบรรยากาศโรงเรียนดี ส่งผลให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงานดี แต่กลับส่งผลให้ประสิทธิผลในการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบนน้อย นั้น อาจเป็นเพราะในสภาพของการศึกษาไทยในปัจจุบันกำลังประสบกับปัญหาการขาดแคลนครูอันเนื่องมาจากนโยบายการลดอัตรากำลังคนภาครัฐ และจากการสำรวจการขาดแคลนอัตรากำลังครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อปี 2550 (2550) พบว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศขาดแคลนอัตรากำลังครูทั้งสิ้นกว่า 70,000 อัตราโดยขาดแคลนทั้งครูที่ทำหน้าที่สอนและครูธุรการ นอกจากนั้นจากผลการดำเนินงานโครงการติดตามสภาพการณ์ทำงานของครูของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรวิชช์ นาครทรรพ (2552) พบว่า ครูส่วนใหญ่สอนก่อนข้างหนักเฉลี่ยถึง 21 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ อีกทั้งยังต้องรับผิดชอบงานธุรการต่าง ๆ เนื่องจากโรงเรียนไม่มีครูหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานธุรการ เมื่อพิจารณาแล้วโดยเฉลี่ยครู 1 คน จะต้องปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งทางการบริหารหรือธุรการอีกคนละ 1 – 2 ตำแหน่ง และครูส่วนใหญ่ใช้เวลาร้อยละ 10 – 20 ของเวลาสอนปกติไปกับงานธุรการของโรงเรียน นอกจากนี้ยังพบว่าครูกว่าร้อยละ 45.50 จำเป็นต้องขาดสอนแทบทุกสัปดาห์ประมาณสัปดาห์ละ 2 คาบไปกับการปฏิบัติภาระงานอื่น เช่น การไปฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และการประชุมต่าง ๆ ส่วนภาระงานที่ครูถือเป็นภาระหนักที่สุดคือ ภาระการทำงานฐานข้อมูล การจัดทำรายงานต่าง ๆ ให้แก่โรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัด สภาพความเป็นจริงอีกประการหนึ่งของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปัจจุบัน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กคือมีจำนวนอัตรากำลังครูไม่ครบตามเกณฑ์ที่กำหนด โรงเรียนจำนวนมากมีครูไม่ครบตามจำนวนชั้นเรียนที่เปิดสอน ทำให้ครู 1 คนต้องสอนควบหลายชั้น

สภาพปัญหาการศึกษาไทยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของกองวิจัยทางการศึกษากรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 หน้า 33-35) ที่ได้ทำการวิจัยติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายระดับมัธยมศึกษาปี

ที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เริ่มใช้หลักสูตรสถานศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดแคลนครู และพบปัญหาครูมีภาระงานพิเศษมาก อีกทั้งจากผลการศึกษาของกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 หน้า 81) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพการใช้สื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 และผลการติดตามผลการจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 11 (2546 หน้า 36) ที่พบปัญหาว่า ครูมีจำนวนน้อย แต่มีภาระงานมาก จึงทำให้ครูไม่มีเวลาในการจัดทำสื่อการเรียน ประกอบกับข้อมูลจากการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษาของสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 1 (ภาคเหนือตอนบน 1 และภาคเหนือตอนบน 2) (2552) ที่พบจุดอ่อนและอุปสรรคทางการศึกษาของจังหวัดภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วยจังหวัดเชียงราย พะเยา เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่เพียงพอเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน มีวุฒิไม่ตรงกับภาระงานที่สอนและรับผิดชอบ และมีหน้าที่รับผิดชอบมากทำให้งานมีประสิทธิภาพต่ำ และจากคำกล่าวของ กลั่น สระทองเนียม (2552) ที่ว่า การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ซึ่งไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนต้องพิจารณาไปถึงความสำคัญของครูผู้สอนด้วยเช่นกัน แต่ครูในยุคปัจจุบันกลับมีภาระงานอื่น ๆ ให้ดำเนินการมากมาย การที่จะพัฒนานักเรียนให้เกิดคุณภาพสูงสุดและทั่วถึงถือเป็นงานหนักและมีความยุ่งยาก อีกทั้งกว่าจะเห็นผลต้องใช้เวลาานาน ดังนั้นการที่จะเป็นครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพได้จึงต้องมีทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ จิตวิญญาณ และสามารถนำศักยภาพที่มีอยู่ทั้งหมดมาบริหารจัดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ เต็มเวลา และเต็มกำลังความสามารถที่มีอยู่ และสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (2552) ได้วิเคราะห์คะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-net) พบว่า ผลการวิเคราะห์คะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน คะแนนเฉลี่ยตกหมดทุกวิชา แสดงให้เห็นถึงคุณภาพการศึกษาของเด็กไทยที่ต่ำลง โดยเห็นว่าสาเหตุของปัญหาดังกล่าวเกิดจากปัญหาด้านคุณภาพของครู และคุณภาพของสถานศึกษา นอกจากนั้นยังมีข้อสังเกตว่าในขณะที่คุณภาพการศึกษาของเด็กไทยต่ำลง แต่ขณะเดียวกันครูและบุคลากรทางการศึกษากลับมีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ได้เลื่อนวิทยฐานะสูงขึ้นและได้ค่าตอบแทนมากขึ้นตามวิทยฐานะ ซึ่งถือว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาต่างก็มีขวัญและกำลังใจในการทำงานดีขึ้นอยู่แล้ว

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงอาจสรุปได้ว่า แม้บรรยากาศโรงเรียนดี และครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงานดีเพียงใด แต่ด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นข้อจำกัดในการจัดการศึกษา เช่น การขาดแคลนครู การเพิ่มภาระงานให้ครูปฏิบัตินอกเหนือจากงานสอน ประกอบกับคุณภาพของครูที่ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ถึงบรรยากาศโรงเรียนจะดีเพียงใด และครูจะมีขวัญและกำลังใจในการทำงานดี มีความมุ่งมั่นทำงานด้วยความเต็มใจ และทุ่มเทเวลาทำงานให้กับโรงเรียนอย่างเต็มที่เพียงใดก็ตาม แต่ด้วยข้อจำกัดดังกล่าวจึงยังคงทำให้ครูไม่สามารถทุ่มเทเวลาสำหรับการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตกต่ำ นักเรียนมีทักษะทางการเรียนน้อย และครูก็อาจเกิดความพึงพอใจในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนน้อยตามไปด้วย สุดท้ายก็จะส่งผลให้ประสิทธิผลการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบนน้อย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยระดับโรงเรียนคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีอิทธิพลเชิงลบต่อค่าเฉลี่ยของประสิทธิผลการใช้หลักสูตร ช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน นั้น กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรกำหนดนโยบายและวิธีดำเนินการที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมในการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยเฉพาะด้านการบริหารหลักสูตรสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนสามารถเป็นผู้นำทางวิชาการได้อย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดการยอมรับและเชื่อถือศรัทธาแก่ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง และนำไปสู่ประสิทธิผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาที่ชัดเจน

1.2 ผลการวิจัยที่พบว่า บรรยากาศโรงเรียนมีอิทธิพลเชิงลบต่อสัมประสิทธิ์การถดถอยของขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการใช้หลักสูตร ช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน ซึ่งสรุปได้ว่า แม้ว่าบรรยากาศของโรงเรียนจะดี และครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงานดีก็ตาม แต่กลับส่งผลให้ประสิทธิผลการใช้หลักสูตร ช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบนน้อย ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรพิจารณาหาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาในด้านอื่น ๆ ประกอบนอกเหนือจากการสร้างบรรยากาศโรงเรียน และการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอัตราค่าจ้าง โดยควร

คำนึงถึงจำนวนอัตรากำลังของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ควรต้องมีครบตามจำนวนชั้นเรียน และครบตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ อีกทั้งควรคำนึงถึงวุฒิการศึกษาของครูที่ต้องตรงตามสาขาวิชา ที่สอนด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้หลักสูตร ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาจนำโมเดลทฤษฎีระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้หลักสูตร ช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน ไปศึกษาในปัจจัยด้านบุคลากร และปัจจัยด้านนโยบาย ภาครัฐ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาเพิ่มเติม และเป็นไปตามสถานการณ์ทางการศึกษาที่แท้จริงในปัจจุบัน

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาใน ช่วงชั้นอื่น ๆ เพื่อหาข้อค้นพบที่จะสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาปัจจัย ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น